

Fakta stroke

Varje år drabbas cirka 30 000 människor i Sverige av stroke. Av dessa insjuknar 25-35 procent för andra eller tredje gången.

Stroke är egentligen ett samlingsnamn för hjärninfarkt (blodpropp i hjärnan) och hjärnblödning. Även om risken att avlida i stroke har minskat under senare år är den fortfarande den tredje vanligaste dödsorsaken, efter hjärtinfarkt och tumörsjukdomar, i västvärlden.

Stroke är dessutom den sjukdom som kräver flest vårddagar inom den kroppssjukvården och kostar samhället stora summor varje år. Stroke är en sjukdom som måste behandlas skyndsamt och på sjukhus. Snabba åtgärder kan begränsa omfattningen av hjärnskador och funktionshinder. Därför har man i USA föreslagit namnet "hjärnattack" för stroke.

Ungefär åtta gånger av tio beror sjukdomen på att en blodpropp täpper till blodcirkulationen i ett område i hjärnan. Den som får stroke kan bland annat drabbas av plötsliga förlamningar, domningar, talsvårigheter, synrubbingar, blixtrande huvudvärk eller medvetanderubbingar. Ibland kan symtomen vara lätta och gå över helt. Andra gånger kan de vara mycket allvarliga och bestående.

Det finns inget man kan göra själv när man väl fått en stroke. Däremot går det att göra en hel del för att minska riskerna för insjukna i stroke. En viktig åtgärd är att sänka ett för högt blodtryck genom – förutom eventuell medicinering – regelbunden motion, bra matvanor och minskad övervikt. Det är också bra att sluta röka.

Att drabbas av stroke innebär i allmänhet en stor förändring i livet, både för den sjuke och för närstående. Ofta krävs det professionell hjälp för att kunna återskapa ett rimligt vardagsliv. Personer som drabbas av stroke upplever ofta sig själva och sin omvärld på ett nytt sätt. Förmågan att röra sig och kommunicera kan ha påverkats. Det kan till en början vara svårt att hantera förändringarna.

Eftersom hjärnan styr alla våra funktioner beror konsekvenserna av stroke bland annat på vilken del av hjärnan som skadas och hur omfattande skadan är. Ingen stroke är alltså den andra helt lik, konsekvenserna efter stroke ser olika ut för varje person som har insjuknat. Den första tiden efter insjuknandet sker dock ofta en spontan förbättring.

Den som drabbas av stroke kan, inte minst efter en andra eller tredje gång, bli lam i delar av kroppen, få svårt att tala och förstå tilltal. En del får också problem med att läsa, skriva och räkna. Många får problem att äta och dricka, drabbas av trötthet, får sämre minne och koncentrationssvårigheter. Det blir svårt att följa med i ett samtal mellan flera personer, slutföra påbörjade aktiviteter och lära nytt.

Stroke kan också leda till att hjärnan inte klarar att hålla "flera bollar i luften" samtidigt. En annan konsekvens av sjukdomen är att det kan vara svårt att kontrollera till exempel skratt och gråt. Humörsvängningar är vanliga bland människor som fått stroke. Ibland blir till och med hela personligheten förändrad. Många hamnar i kris och blir deprimerade, antingen som en direkt följd av den fysiska hjärnskadan eller som en reaktion på den nya och kraftigt försämrade livssituationen.

Kortfakta:

- Varje år drabbas cirka 30 000 människor i Sverige av stroke.
- Riken för män är något högre än för kvinnor (i samma ålder). Men eftersom kvinnor blir äldre än män finns det ändå fler kvinnor som har gått igenom en stroke.
- Medelåldern bland dem som insjuknar i stroke är 75 år. Cirka 20 procent har dock fått sjukdomen redan i yrkesverksam ålder.
- I norra Sverige är risken att insjukna högre än i södra Sverige.
- Exempel på faktorer som ökar risken för stroke är högt blodtryck, ärftlighet för hjärt-kärlsjukdomar, hög ålder, tidigare genomgången stroke, diabetes, rökning, manligt kön, låg fysisk aktivitet, höga blodfetter och hög alkoholkonsumtion.

2008-06-12